

**Нота на
германското
правителство
до Югославия**

Трудното положение и все по-ясно очертаващите се признания за пропадане на Англия на самия островъ я принуждаватъ въ последно време къмъ все нови отчаяни опити, за да образува още веднажъ единъ фронтъ противъ Германия въ Европа. Цельта на този последенъ английски опитъ е Балканътъ, където Гърция вече стана жертва на тази престъпна британска политика за разширение на войната и където сега Англия вижда въ лицето на Югославия послушенъ инструментъ за изпълнението на целта си, да хвърли по възможност щеяния Балканъ въ пожара на войната.

Въ противовесъ на тази английска политика, стремящътъ на Германия още отъ по-рано е билъ, да се постигне едно равновесие на интересите на Балкана, за да могатъ балканските народи да избѣгнатъ участъта на войната. Въ последователно преследване на така поставената цель за поддържане на мира на Балкана Фюрерътъ още съ завземането на властта провеждаше една политика на приятелство и сътрудничество съ югославянската държава. Тази политика, която тури край на нерадостните германо-югославски отношения следъ Свѣтовната война, съответствуваща напълно на действителните интереси на дветѣ държави, които политически нѣмаха помежду си никакви противоположни интереси и които въ стопанско отношение се допълваха по единъ превъзходенъ начинъ.

Въ същото време политиката на Дуче постави итало-югославските отношения на една нова приятелска база и тръбва да се разглежда като една безспорна заслуга на Осъта, че през тези години можаха да се консолидиратъ също и отношенията на Югославия към нейните други съседи. Благодарение на далновидната политика на Фюрера и на тогавашния югославски министър-председател Стойдиновичъ, Германия и Югославия влязоха въ единъ периодъ на тясно приятелство и сътрудничество, което изглеждаше, че изключва дори и възможността за едно сериозно различие между двете държави.

Документи за враждебна политика сръмо Осъта

Но следъ падането на правителството на Стойдиновичъ въ 1939 г. скоро стана ясно, че въ тази държава действуваха големи сили, чиято цель беше, да се напусне пътя на разбирателството и приятелството съ Германия и Югославия да се върне къмъ своята по-раншна външна политика, т.е. къмъ враждебността си спъмо Германия. Докато тия стремежи отначало се проявяваха още неясно, Германия следъ избухването на войната съ преглеждането на известните, намърени при Ла Шарите въ Франция, документи тръбващо толкова по-основно да узнае това. Тези тайни документи на френския генераленъ щабъ, които сега ставатъ достъпни на обществото, доказватъ, че Югославия още отъ избухването на войната, т.е. значи отъ лътото на 1939 г. е водила една едностранна политика на сътрудничество съ Англия и Франция, т.е. значи една недвусмислено насочена противъ Германия политика. Тия документи сбито доказватъ следното:

1. Когато Франция презъ лѣтото на 1939 г., значи още преди избухването на войната, проектира създаването на френски експедиционенъ корпус въ Близкия Изтокъ, тя веднага влѣзе въ контактъ и съ югославския генераленъ щабъ. Първиятъ подготвителенъ разговоръ между френския пълномощенъ министъръ въ Бѣлградъ и югославския генераленъ щабъ по въпроса за проектираната отъ Франция солунска операция се е състоялъ презъ августъ 1939 г.

2. Презъ ноември 1939 г. по желание на югославското правителство и на генералния щабъ, връзките ставатъ още по-тѣсни чрезъ изпращането на особена военна мисия за Франция и чрезъ комадироването на единъ офицеръ отъ щаба на генералъ Гамленъ въ Бѣлградъ.

3. Презъ първите военни месеци, както това личи недвусмислено отъ намѣрените документи, държането на Югославия се намира подъ знака на даването на колкото се може по-широка поддръжка на транспортиятъ за Англия и Франция, а тъй сѫщо подъ знака на оживенъ обменъ на сведения съ тия сили, макаръ че привидно се спазва неутралитетъ.

4. На 16 априлъ 1940 г. френскиятъ пълномощенъ министъръ въ Бѣлградъ е ималъ разговоръ съ военния министъръ генералъ Недичъ за започването на военни преговори. Югославия изпраща единъ особено довѣренъ офицеръ за свръзка въ главната квартира на главнокомандуващия на френската експедиционна армия въ Близкия Изтокъ. По този начинъ Солунската операция си осигурява поддръжката на Югославия.

5. И следъ разгрома на Франция на 11 юни 1940 г. мѣродавни югославски органиуватъ френския пълномощенъ министъръ въ Бѣлградъ, че, ако сѫдбата

на Франция отново се обърне, Югославия е готова веднага да застане на нейна страна.

Документитъ говорятъ на ясенъ езикъ: докато следъ избухването на войната Германия се е стремяла изключително къмъ ограничаването на войната и е направила всичко възможно, за да избави Балкана отъ ужасите на войната, Югославия външно наистина продължава политиката на сътрудничество съ Германия, но тайно застава на страната на противниците на Германия.

Въпръки това, опитъ за разбирателство

Въпръки че знаеше за тия събития и съ надеждата, че ще може да върне югославската политика по пътя на разума, а именно по пътя на разбирателството съ Осъта, Германия продължи политиката на разбирателство съ Югославия съ едно великодушие и търпение, които съ просто небивали. Отъ страна на Германия и Италия непрестанно се правъха опити, югославското правителство да бъде убедено въ целесъобразността на едно трайно разбирателство и сътрудничество съ силитъ на Осъта. Върхътъ на тази политика бъше поканата до Югославия да се присъедини къмъ Тристранния пактъ.

Още веднажъ изглеждаше, като че ли разумътъ би победил и отговорните югославски държавници биха схванали истинските интереси на своята страна. Така, следъ дълги преговори на 25 мартъ, въ Виена се дойде до присъединението на Югославия къмъ Тристранния пактъ.

Съдържанието на Виенският спогодби:

1. Признаване на суверенитета и цѣлостъта на югославската държава отъ страна на държавите на Тристранния пактъ.

2. Увѣрение отъ страна на държавитѣ на осъта, че докато трае войната отъ Югославия нѣма да се изисква преминаване или транспортиране на войски или нѣкаква военна помощъ.

3. Увѣрение, че въ рамките на новия редъ въ Европа Югославия ще получи излазъ на Егейско море, който, по особеното желание на югославското правителство, въ териториално отношение да обхваща югославския суверенитетъ надъ града и пристанището Солунъ.

Срещу тѣзи така обширни обещания югославянската държава не се обвѣрзваше съ нищо друго, освенъ за едно лоялно сътрудничество съ европейските сили при новото изграждане на нашия континентъ.

Защото, — това трѣбва да бѫде констатирано тукъ, — за Германия и Италия при поканата до Югославия да встѫпи въ Тристранния пактъ бѣше мѣродавно изключително желанието, да се спечели югославската държава, — и то въ неинъ най-основенъ интересъ, — за лоялно сътрудничество съ **останалите европейски сили** срещу всѣко по-нататъшно разширяване на войната и да осигури нейното окончателно място въ рамките на новия редъ въ Европа.

Престжпното дѣло на съзаклетници

На този единственъ въ историята шансъ, който се е предлагалъ на една държава, която основаваше съществуванието си изключително на Версайската система и на пренебрегването правата на самоопредѣление на народите, една клика отъ съзаклетници въ Бѣлградъ даде единъ отговоръ, който сѫщо така трѣбваше да се окачестви като глупавъ и престжренъ. Защото: югославските министри снабдени съ всички пълномощия, които поставиха подписанитѣ си на единъ договоръ

въ Виена, който тръбаше да гарантира на държавата имъ трайна сигурност и щасливо бѫдеще на югославянския народъ, бѣха арестувани въ деня на тѣхното завръщане въ Бѣлградъ. Вината за това пада върху една клика отъ съзаклетници, които се натовариха по този начинъ съ голѣма отговорностъ. Това сѫ сѫщите прословути съзаклетници, чиито терористични действия отдавна създаваха размирици на балканския полуостровъ, които не се спираха дори и предъ убийства на крале и разразиха въ 1914 година съ покушението въ Сараево **Свѣтовната война**, съ което на влѣкоха, вече веднажъ неизказано нещастие на човѣчеството.

Обаче съ завземането на властта отъ тази съзаклетническа клика, Бѣлградъ свали най-после окончателно маската си. Преди нѣколко дни въ цѣла Юgosлавия започна съ единъ замахъ терора срещу всички присъединени къмъ силитѣ на осъта и съюзени съ тѣхъ държави. Фюрерътъ бѣ охуленъ; германскиятъ пълномощенъ министъръ бѣ публично обиденъ; генералъ Симовичъ открыто е заплашилъ италианския пълномощенъ министъръ съ война; единъ офицеръ отъ германската легация бѣше охуленъ и малтретиранъ, германски институции разрушени и оплячкосани, а презъ последнитѣ дни преследванията срещу всичко германско взеха единъ размѣръ, който пробужда споменитѣ за най-тежкото време на преследванията на германцитѣ въ Полша.

Открыто се прояви и истинската насока на югославската външна политика. Ако днесъ бѣлградските власти представятъ поканата до Юgosлавия да влѣзат въ Тристранния пактъ, т. е. поканата до нея да сътрудничат лоялно въ кръга на семейството на европейските народи — като единъ актъ, насоченъ противъ честта на Юgosлавия, то това показва истинската ориентация

на днешните управляващи сръди въ тази страна, които не искат умиротворяване, защото върватъ, че само съ подържането на размириците и междуособието ще могатъ да постигнатъ своите егоистични цели. Така че действията на сегашните властници съ напълно недвусмислени:

1. Наредено бъ мобилизирането на цѣлата югославска войска.
2. Презъ последните дни въ Бѣлградъ съ пристигнали английски генералщабни офицери за подържане на връзка съ югославската войска.
3. Съ изпращането на югославски генералщабни офицери въ Гърция бъ създаденъ контактъ съ опиращите въ Гърция английски войски, и
4. презъ последните дни въ рѫцетъ на правителството на Райха съ попаднали неопровержими доказателства, че югославското правителство, въ лицето на генералъ Симовичъ, се е обрънало до Англия и Америка за подкрепа съ войски, оръжия и кредити въ идвашата борба срещу Германия.

Югославия значи окончателно е решила да действува заедно съ противниците на Германия, и да постави своята армия и своята страна на разположението на Англия като изходна позиция срещу Германия. Писмото на днешния крал, който се намира въ рѫцетъ на бѣлградската генералска клика, и който писа въ Англия, че «чака само деня, въ който Югославия ще се изправи противъ националсоциалистите, та той най-сетне да може да поеме своята войска» и отговорътъ на британски държавници, начело съ министъръ-председателя Чърчилъ, които отпразнуваха възкачването на този кралъ на престола като окончателното заставане на Югославия на страната на Англия, съ само едно последно доказателство за това.

Правителството на Райха не желае повече да гледа тия машинации на една престъпна клика във Бълградъ и да търпи превръщането на Югославия във сръдище на чуждите на континента английски наемни войски, както е случая съ Гърция. Затова то сега даде заповъдь на германските войски да възстановятъ съ всички военни сръдства на Райха спокойствието и сигурността и въ тази частъ на Европа.

**Меморандумъ
къмъ нотата до
Югославското
правителство**

Югославия стана оржdie на западнитъ сили

I.

Сараевскиятъ атентатъ, който тръбваше да причини развиxрянето на Свѣтовната война, бѣ подготвенъ и ржководенъ отъ една срѣбска офицерска клика. Задъ младитъ убийци на ерцхерцогъ Францъ-Фердинандъ стоеше една влиятелна група отъ срѣбски офицери, които подъ ржководството на единъ висшъ генерал-щабенъ офицеръ се бѣха събрали въ тайнния съюзъ «Черната ржка». Плановетъ за атентата сж били известни на срѣбското правителство; то не предприе необходимитъ постжпки, за да осути убийството.

Мирнитъ диктати отъ 1919 г. подчиниха хърватската и словенската народности подъ господството на сѣrbитъ; имайки силни германски, унгарски и български народностни части, новото кралство на сѣrbитъ, хърватитъ и словенитъ се причисли къмъ «силитъ-победителки». Държавата, която бѣ хвѣрила Европа въ пожара на войната, се бѣ превърнала въ твърдъ привърженикъ на статуквото и въ вѣренъ сателитъ на английската и френската политика. Югославия покорно се включва въ Малкото съглашение, за да допринесе и тя отъ своя страна за потискането на ограбенитъ и унижени презъ 1919 г. държави. Презъ годинитъ на германското безсилие противогерманската политика на Англия и Франция разчиташе на всички международни конференции на сигурния гласъ на срѣбския представителъ. Особено въ Женевската институция Бѣлградъ обичаше да застава въ ролята на силновържена държава-победителка. Още по времето на

Женевската конференция за разоржжаването югославският външни министри Маринковичъ и Йефтичъ, — последният и сега министър въ превратаджийското правителство на Симовичъ, — съ особено усърдие застъпваха френският искания:увъковъчаване на беззашитността на разоржените сили, отказъ отъ всъко общо намаление на въоръженията, създаване на една армия на Обществото на народите, за да се провежда безогледната система на санкциите. И засилването на мощта на националсоциалистическата германска държава на първо време не подтикна Бълградъ къмъ промъна на неговото държане, което въ общия си линии бъше враждебно на Германия.

Ръжка за ръжка съ това едностранично ориентиране на външната политика на Югославия вървъше неумолимото потисничество и преследване на заселилите се преди столѣтия въ новата великосръбска държава германци. Сърбите се чувствуваха като господарски народъ и потискаха всъка друга самостоятелна култура. Подъ това господство на своеволието еднакво страдаха хърватите и народностните групи.

Потискане на германската народност

Непосредствено следъ разпадането на австрийската монархия, банди завзеха цѣла южна Щрия. Въ тази област веднага започна единъ кървавъ тероръ. Хиляди германци бъха изселени отъ страната. Други хиляди избѣгаха отъ този непоносимъ тормозъ. Когато презъ края на януари 1919 г. една американска делегация начало съ бѫдещия президентъ Кулиджъ обходи тѣзи области, и когато населението на градъ Мариборъ на едно събрание на пазарния площадъ поиска да заяви германската си принадлежност, сърбите откриха огнь направо въ беззашитната маса като убиха и раниха много мѫже, жени и деца.

Следо окончателното установяване на границите въ дадените на сърбите области започна на място на кървавото потисничество — едно систематическо обезправяване и оковане на германската народностна група. Германските частни училища въ областта бяха затворени, повечето държавни училища съ нямски езикъ на преподаване бяха премахнати. Днесъ въ цъла Словения няма, напр., нито едно германско училище. Веднага следъ създаването на сръбското господство, бяха уволнени или заставени да напуснат съ семействата си страната хиляди хора, почти всички държавни и общински чиновници — германци, железнодорожни служащи, учители въ народните и сръдните училища — безъ огледъ на това, че съ стари жители на областта. И въ тази област аграрната реформа беше претекстъ за ограбването на германската собственост. Фирмите на нямски езикъ бяха забранени. Разтурени бяха почти всички германски сдружения, и преди всичко ония, които бяха носители на германския културенъ животъ. Малкото германски културни инициативи, на които не можеше да бъде попръчено отъ страна на властите, биваха смущавани отъ терористическите машинации на сръбските националисти.

Тероръ

Иначе властите оставяха на свобода нелегалните терористически действия. Сръбски фронтоваци стреляха по германски селяни на нивата и ги прогонваха отъ тяхните имоти, организираха нападения върху германски представления, нанасяха побоища на водачите на германската народностна група, заплашваха съ бомби редакциите на германски вестници и извършваха безбройни други произволи.

Югославия презъ 1919 г. бѣ подтикната да подпише единъ договоръ за защита на националните малцин-

ства. Но на германската народностна група практически бъ отнета и възможността, съ едно оплакване до Женева да обърне поне вниманието на обществото върху тежното положение на националните малцинства. Дори самото осланяне на договора за закрила на малцинствата минаваше за «превокация». За да се попръчи на народностната група да се възползува отъ даденото ѝ отъ договора право да изпраща петиции до Женева, бъ заплашенъ съ затворъ до три години онзи, който подири защита или помощь въ чужбина.

Следъ националсоциалистическата революция въ Германия натискътъ върху германската народностна група въ Югославия се засили колкото се може повече. Въ края на ноември 1933 г. германското консулство въ Загребъ тръбаше да докладва за една нова вълна на преследвания срещу германската народностна група въ южния Щаермакъ. Отново бъха разтурени най-важните мъстни групи на отново разрешения следъ дългогодишна забрана Германски културенъ съюзъ. Сръбскитъ преследвания взимаха все по-остри форми въ всички области.

Германия подава още веднажъ ръжа

II.

Въпръки особено незадоволителното положение на сръбската вътрешна и външна политика, Фюрерътъ направи, скоро следъ взимането на властъта, опита да постави връзкитъ съ тази държава на нова основа. Най-целесъобразниятъ начинъ за това изглеждаше че лежеше въ областъта на стопанството. Чрезъ сключването на единъ благоприятенъ търговски договоръ на 1 Май 1934 година, въ който се предвиждаха особено благоприятни цени за югославските земедълски произведения, Германия указа решителна помощъ за премахването на съществуващата отъ години насамъ зе-

медълска криза въ Югославия и създаде възможности на югославския селянинъ да погаси своите задължения. Съ това започва едно ново развитие, съ което Германия става като купувач на повече от половината от всички произведения и най-важната област за плащане на Югославия. За Югославия Германия е единъ незасъгнатъ от кризи голъмъ пазаръ за земедълски произведения, купувани на добри цени. Вънъ отъ това Югославия среща готовността на Германия да сътрудничи въ разработването на нейните земни богатства по единъ начинъ, който стои въ противовесъ на досегашните влагания на чуждъ капиталъ и държи въ всъко отношение смѣтка за справедливите интереси на югославската държава.

Германия работи безспорно за по-нататъшното задълбочаване на започналото стопанско сътрудничество чрезъ създаване на връзки между двата народа и въ културно отношение, съ цель да се хвърли мостъ надъ стари вражди и противоречия, за да създаде основа за едно истинско и трайно приятелство. Създаде се една оживена размѣна въ областта на изкуството, науката, печата и спорта. Твърдото решение да се изгради едно по-добро бѫдеще е двигателната сила на всички тѣзи старания; всичко, което дѣлъше, се изостави на страна и надъ гробовете на загиналите въ Свѣтовната война, германските фронтови бойци подадоха ржка на своите едновременни противници.

Стоядиновичъ при Фюрера

Така се създаде основата, на която можеше да започне изграждането на политическиятъ връзки. Нѣколократните посещения на райхсмаршалъ Гьорингъ въ Бѣлградъ презъ 1934 и 1935 година бѣха началото на една съзнателна политика за разбирателство. Презъ

юни 1937 година Фюрерът изпрати господинъ фонъ Нойратъ въ Бълградъ. Размѣната на телеграмитъ по случай това първо посещение на единъ германски министър на външните работи въ югославската столица, станала между Фюрера и югославския министър-председател Стоядиновичъ, въ която се изрази и отъ дветѣ страни желанието да се подкрепи по-нататъкъ сътрудничеството между дветѣ държави, показва, че и въ отдѣлни кръгове въ Югославия се схващаха правилно плановетъ на германския държавенъ глава, служещи на мира на Европа. — Презъ Януари 1938 година Стоядиновичъ дойде въ Берлинъ по покана на Фюрера. Въ подробните разговори водени при този случай, Фюрерът изказа своите мисли върху консолидирането и омиротворяването на балканския полуостровъ, при което той изхождаше отъ предпоставката на едно сътрудничество на една приятелска и политически мощна югославска държава. Стоядиновичъ отъ своя страна възприе тѣзи изявления съ удобрение и задоволство. Той заяви, че Югославия нѣма никога и въ никакъвъ случай да влѣзе въ нѣкакъвъ противогермански пактъ или нѣкоя противогерманска комбинация. По този начинъ се постигна единъ новъ етапъ по пътя на германската политика за разбирателство и се създаде, безъ формални договори, една атмосфера, която даваше основание, че ще се развие по-нататъкъ едно сътрудничество между дветѣ държави въ интереса на европейския миръ.

Тѣзи приятелски отношения не се измѣниха и тогава, когато Германия два месеци по-късно стана непосрѣдственъ сѫседъ на Югославия чрезъ присъединяването на Австрия къмъ Райха. Стоядиновичъ нареди веднага до сътвѣтните власти да се започне едно редовно сътрудничество съ германските гранични власти въ духа на германо-югославското приятелство. Отъ официална страна се дадоха нѣколокократни увѣрения, че

въ бѫдеще може да се води само една политика на приятелство съ мощната нова сѫседъ. Отъ друга страна отъ мърдато германско място се заяви на югославското правителство, че германската политика не се стрѣми да постига успѣхи отвѣдъ Австрия и че югославската граница ще остана незасѣгната. Освенъ това Фюлерътъ подчертава въ своята речъ, държана на 3 априлъ 1938 година въ Грацъ, че Югославия и Унгария застѫпвали сѫщото становище при присъединяването на Австрия, както Италия; ние сме щасливи, че сме освободени отъ грижата да охраняваме военно тѣзи наши граници.

Опитъ за едно разбирателство съ Унгария

Следъ тѣзи успокоителни изявления върху сигурността на германо-югославската граница, главната грижа на Югославия остана неразрешения граниченъ въпросъ спрѣмо държавитѣ, на първо място спрѣмо Унгария, за смѣтка на които тя увеличи презъ 1919 година своята територия. Още при посещението на министъръ-председателя Стоядиновичъ въ Берлинъ въ 1938 година, бѣ засѣгнатъ този въпросъ и Фюлерътъ изяви готовността си да поеме посрѣдничеството при изглажддане на унгаро-срѣбъските гранични спорове. Сѫщо чрезъ германско съдействие настѫпили постепенно и едно фактическо нормализиране на отношенията между Югославия и Унгария, което доведе въ последствие, презъ декември 1940 година, до сключването на единъ договоръ за приятелство. Сѫщо и отношенията между Югославия и Италия отъ една страна и България отъ друга се подобриха чувствително по времето на германо-югославския стремеж къмъ разбирателство, така че бѣлградското правителство можа да зарегистрира истински положителни и заслу-

жаващи внимание успѣхи въ своята външна политика. Съ това бѣ постигнатъ сѫщевременно единъ значителенъ напредъкъ за омиротворяване на югоизтока, къмъ което се стремѣха Германия и Италия.

Падането на Стоядиновичъ

Тѣзи щасливи постижения бѣха резултатъ на започнатата отъ Фюрера политика на разбирателство, която намѣри въ правителството на Стоядиновичъ сѫщо така една разумна и действителна подкрепа. Въ началото на февруари 1939 г. Стоядиновичъ бѣ сваленъ. Декларациитѣ по външната политика, направени следъ правителствената промѣна, звучаха приятелски по отношение на Германия и даваха да се разбере, че ще се продължи политиката на приятелство. Но все пакъ оттогава насамъ липсваше силната личностъ, която да може да проведе тази политика сѫщо и по отношение на разединенитѣ течения на вътрешнополитическата консталация. Все пакъ въ официалнитѣ отношения не настѫпи никаква промѣна, и Германия можа да продължи най-настойчиво своите усилия за по-нататъшното задълбочаване на отношенията си съ Югославия.

Принцъ-регентъ Павелъ въ Берлинъ

Единъ външенъ белегъ за добритѣ отношения между Германия и Югославия представляваше официалното посещение на принцъ-регента Павелъ презъ юни 1939 г. въ Берлинъ. Въ речитѣ, които бѣха държани по този случай, както отъ Фюрера, така и отъ принцъ-регента, бѣше изразено сърдечното приятелство между дветѣ нации. Като обща линия въ берлинскитѣ разговори се подчертала непоколебимата воля да се върви

по същия пътъ, който, както се видѣ отъ постигнатите успѣхи, бѣше правилния пътъ. Цельта на тази политика Фюрерътъ обобщи въ следнитѣ суми: «Въ присъствието на Ваше Кралско Височество ние виждаме единъ радостенъ поводъ за искрена и приятелска размѣна на мнения, която, въ това съмъ убеденъ, може да бѫде само отъ полза за нашите два народа и държави. Азъ вѣрвамъ въ това още повече, тѣй като едно затвърдено отношение на довѣрие между Германия и Югославия, съ която ние поради исторически събития, станахме съседи съ завинаги опредѣлени общи граници — ще осигури не само единъ продължителенъ миръ между нашите два народа и страни, но освенъ това то може да представлява също така и елементъ за успокояването на нашия нервно възбуденъ континентъ. Този миръ обаче е целта на всички, които сѫ готови за истинска творческа работа.»

Интрагитѣ на западнитѣ сили

III.

Германо-югославското приятелство се следѣше отъ западнитѣ сили сълошко и зложелатство. Когато съ свалянето на Стоядиновичъ се отслаби здравата вѫтрешна и външна политика на Югославия и ориентиранитѣ къмъ западнитѣ сили стари сръбски военни кржгове постигнаха наново влияние, опититѣ за смущение и усилията за привличане на Югославия въ западнитѣ сили взеха голѣми размѣри.

Гамленъ разчиташе на сто дивизии

Въ политиката на обкръжаване на Германия, която се поведе въ началото на 1939 година подъ английско ржководство, се разчиташе, както се вижда това отъ

намѣренитѣ въ Франция документи на френския генераленъ щабъ, още отъ самото начало на Югославия като на единъ главенъ подръжникъ на южния фронтъ. Още презъ месецъ юли 1939 година бѣ издадена заповѣдъ за образуване на единъ експедиционенъ корпусъ въ Близкия изтокъ и непосрѣдствено следъ избухване на войната започнаха приготовления за пренасянето на този експедиционенъ корпусъ, стоящъ подъ командата на френския генералъ Вейганъ, въ нѣкой удобенъ моментъ въ Солунъ, кѫдето да се образува главната изходна точка за проектирания балкански фронтъ. Съглашенцитѣ очакваха отъ «спояването» на балканскитѣ народи не само единъ чувствителенъ прирѣстъ отъ нови помощни войски — чийто размѣръ се изчисляваше отъ Гамленъ на 100 дивизии — но тѣ се надѣваха сѫщо да завѣршатъ стопанското задушаване на Германия чрезъ засилване на блокадата и да създадатъ нови «фронтове за изтощаване» чрезъ разширяване на военния театъръ, по който ще се разпръснатъ германскитѣ сили и ще изхабятъ постепенно своята мощь.

Въ врѣзката съ тѣзи прозиращи далечъ военни планове, съюзницитѣ бѣха вече работили въ тази насока да се окаже подкрепа на югославската армия и правительство съ огледъ на една по-късна помощъ съ оръжие.

Още преди избухване на войната — на августъ 1939 година — френскиятъ пълномощенъ министъръ въ Бѣлградъ има първия предвалително подготвенъ разговоръ съ югославския началникъ на генералния щабъ върху солунската акция; както френскиятъ воененъ аташе съобщи въ Парижъ, този разговоръ е до принестъль да се откриятъ благоприятни изгледи за по-

нататъшното изясняване на този въпросъ. Три месеци по-късно военният аташе можа да съобщи, че отъ страна на Югославия били взети вече междувременно мѣрки, за увеличение на желѣзопътния трафикъ за Солунъ. И тогава вече върховното командуване на Съглашенците съмѣтна за необходимо да подпомогне въоръжаването на Югославия съ доставки на оръжие.

По желание на югославското правителство и генералния щабъ се създадоха връзки чрезъ изпращането на една особена военна мисия въ Франция и съ командироването на единъ офицеръ отъ щаба на генералъ Гамленъ въ Бѣлградъ.

Същевременно югославското правителство, което нарочно се опитваше да заблуждава външния свѣтъ съ запазване на неутралитетъ, тайно и съвместно съ своя генераленъ щабъ се постави на разположение на Съюзниците за да съдействува по възможностъ за тѣхните военни интереси. Всички транспорти на военни материали, които бѣха предназначени отъ съюзниците за Полша, се пропускаха. Транспорти, обаче, които идваха отъ Германия, биваха предназначени за Германия, или можеха да служатъ за каквито и да сѫ германски интереси, се задържаха, забавяха, даже се отправяха за пристанища, кѫдето тѣ можеха да бѫдатъ използвани отъ съюзниците. По-нататъкъ, както се разбира отъ телеграмата на френския воененъ аташе, постави се една по-тѣсна размѣна на сведения върху съюзниците и военните органи въ Югославия, както и на такива върху политическото положение въ Германия; тия новини се препредаваха на политическиятъ ржководни мѣста — факти, които най-ясно показватъ, доколко югославското правителство вжトレно се е било вече отдалечило отъ неутралитета.

Югославски свързоченъ офицеръ при Вейганъ

Когато въ началото на 1940 година балканските плавнове на съюзниците изпъкнаха на преденъ планъ, засилиха се старанията, преди всичко все подъ гаранцията за запазване на външния неутралитет на Югославия, да се подсигури нейното военно съдействие.

На 16 априлъ бѣше се състоялъ единъ разговоръ между френския пълномощенъ министъръ въ Бѣлградъ, въ съгласие съ принцърегента, съ военния министъръ Недичъ, въ който се е уговорило, по кой начинъ биха могли да се подновятъ разговорите между генералнитѣ щабове.

Съ огледъ на особеното значение на въздушните сили, на първо място се предвижда една провѣрка на летищата и при това, за да се запази тайната, постигнато е било съгласие, участвуващите офицери да могатъ да се явятъ само въ цивилно облекло. Въ сѫщото време югославскиятъ воененъ министъръ казалъ, че ще трѣбва да се изпрати единъ офицеръ за свръзка съ началника на съглашенския експедиционенъ корпусъ — генералъ Вейганъ — който офицеръ да се ползува съ пълно довѣрие предъ военното ржководство. Съ това решението на Югославия бѣ взето и преминаването на кралството Югославия въ лагера на съглашенците бѣ свършено. Само изоставянето на десанта въ Солунъ и следващиятъ непосрѣдствено следъ това неочеквано бѣрзъ разгромъ на Франция осуетиха това решение да се приведе въ изпълнение. Все пакъ още презъ юни, политически и военни кржгове увѣряваха френския посланикъ, че щомъ като събитията се обърнатъ отново въ полза на Франция, Югославия, е готова, да застане веднага на нейна страна.

Предложение за влизане въ Тристранния пактъ

IV.

Това положение на нѣщата бѣ известно на германското правителство, когато то презъ есенъта на 1940 г. пристъпи да поканва държавите на югоизточна Европа да се присъединятъ къмъ Тристранния пактъ. То не се задоволи само съ влизането на и безъ това приятелски настроенитѣ къмъ новото устройство сили Унгария, Ромъния, Словакия и България, но то предложи и на досега стоящата на страна Югославия да влѣзе въ пакта, защото само едно обединение на всички държави на югоизточна Европа въ системата на пакта би могло да гарантира изпълнението на неговите високи сегашни и бѫдещи цели. Подъ влиянието на прилаганиетѣ отъ Англия срѣдства на натискъ, който състоеше въ заплашителни дипломатически ноти и постъпки, както и въ една обработка на общественото мнение, която не се спираше предъ никакви лъжи, тогавашното югославско правителство дълго време се колеба да направи решителната стъпка. Решението на югославското правителство да подпише, въпрѣки налага отъ страна на Англия, на 25 мартъ въ Виена протокола за присъединението на Югославия, бѣ сѫществено улеснено съ това, че Германия бѣ готова да държи най-широко смѣтка за особените желания на Югославия вследствие на нейното географско положение, като Германия гарантира въ всѣко време респектирането на суверенитета и на териториалната цѣлост на държавата, и още отнапредъ се отказа изрично отъ прекарването и превозването на войски и отъ нѣкаква военна помощъ презъ време на сегашната война. Отъ югославска страна особено голѣма роля ще да е играла и надеждата, че Югославия ще може

да се възползува въ териториално отношение отъ очаквания разгромъ на гръцката държава. По изричното желание на югославското правителство последното получи увѣрението, че въ рамките на новото устройство на Европа Югославия ще получи излазъ на Егейско море, който да обхваща югославския суверенитетъ надъ града и пристанището Солунъ.

Засилване на английските подстрекателства

Надеждата, че съ сключването на договора ще се стигне до изясняване на югославското становище и съ това до окончателното омиротворяване на Балкана, не се оправда. Политиката на югославското правителство, което се бѣ решило да иде въ Виена бѣше, — може би подъ влияние на все по-силно и по-силно изпъкващите военни превратаджийски срѣди, — докрай колеблива и двулика. Нѣколко дни преди това то се бѣ подало на английски нашепвания и екстернира въ Гърция експонента на политиката за германо-югославско разбирателство, бившия министъръ-председател Стоядиновичъ, и го предаде въ рѣцетъ на англичаните. Сега гибелната английска пропаганда даде своите пълни резултати. Малко преди подписването на протокола въ Виена английското правителство нареди да бѫде предадена въ Бѣлградъ една нота, въ която се казваше, че то съ незадоволство е узнало за решението за подписване на спогодбата отъ страна на Югославия. Непосрѣдствено следъ подписването, английскиятъ държавенъ секретаръ за Индия, Емери, отправи въ една своя рѣчъ, която бѣ разпространена по радиото на срѣбъски езикъ, единъ живъ апелъ къмъ Югославия да се съпротивлява. Подписането на Тристранния пактъ трѣбвало да бѫде таксувано като

предателство, но за Югославия още не било късно да се възвърне къмъ правилния път. Също и официалната агенция Ройтеръ придружи подписването на пакта със едно енергично предупреждение предъ съмнителните последици отъ присъединяването къмъ германската система на пактове. Подобни гласове на английската преса бъха разпространени на сръбски езикъ чрезъ английското радио. Съ това подстрекателство дейността на английската тайна служба въ Бълградъ вървѣше ржка за ржка.

Едно невръстно момче става привиденъ кралъ

Така се дойде до това, че веднага следъ завръщането на парламентъоритъ отъ Виена бъше доведено едно недозрѣло дете по противоконституционенъ редъ на власть като привиденъ царь отъ една група военни подстрекатели. Същевремено регентитъ бъха принудени да предадатъ службите си, принцъ - регентъ тръбаше чрезъ бъгство да напустне страната, а министъръ-председателъ и външния министъръ бъха арестувани. Въ една декларация царътъ съобщи, че членовете на регентския съветъ съзнали заблуждението си и вследствие на това съ абдикирали. Съ тѣзи думи бъше произнесена вече присъдата върху политиката на съвместната работа и на удовлетворение между силитъ отъ осъта и Югославия. Ако имаше нужда да се даде още едно доказателство за убежденията на новия владетель на Югославия, то това се даде чрезъ обнародването на едно съобщение на Ройтеръ. Тази британска агенция цитира едно пристигнало кратко време преди тѣзи събития въ Лондонъ писмо на краля до единъ неговъ довѣренъ приятель, въ което се казва: «Азъ очаквамъ само деня на който

Югославия ще се опредѣли срещу хитлеристите, за да мога най-сетне да поема моята армия».

Правителството и печата на Великобритания не се поколебаха да коментиратъ съ радость извършения въ Бълградъ държавенъ превратъ. Пръвъ Чърчилъ, само нѣколко часа следъ като се бѣха разиграли събитията въ Бълградъ, извѣсти предъ едно събрание на консервативната партия, че той е ималъ да съобщи една голѣма новина за своите слушатели и за цѣлата страна: въ Бълградъ е избухнала революция, която била насочена срещу присъединяването на Югославия къмъ Тристранния пактъ. Новото югославско правителство щѣло да получи отъ британска империя всѣка помошь и всѣко възможно съдействие. Британска империя и нейните съюзници ще се съюзятъ съ югославската нация. Сѫщо и представителите на нѣкои английски доминии взеха незабавно становище спрѣмо събитията въ Югославия и приветствуваха държавния превратъ като едно дѣло насочено срещу германската политика.

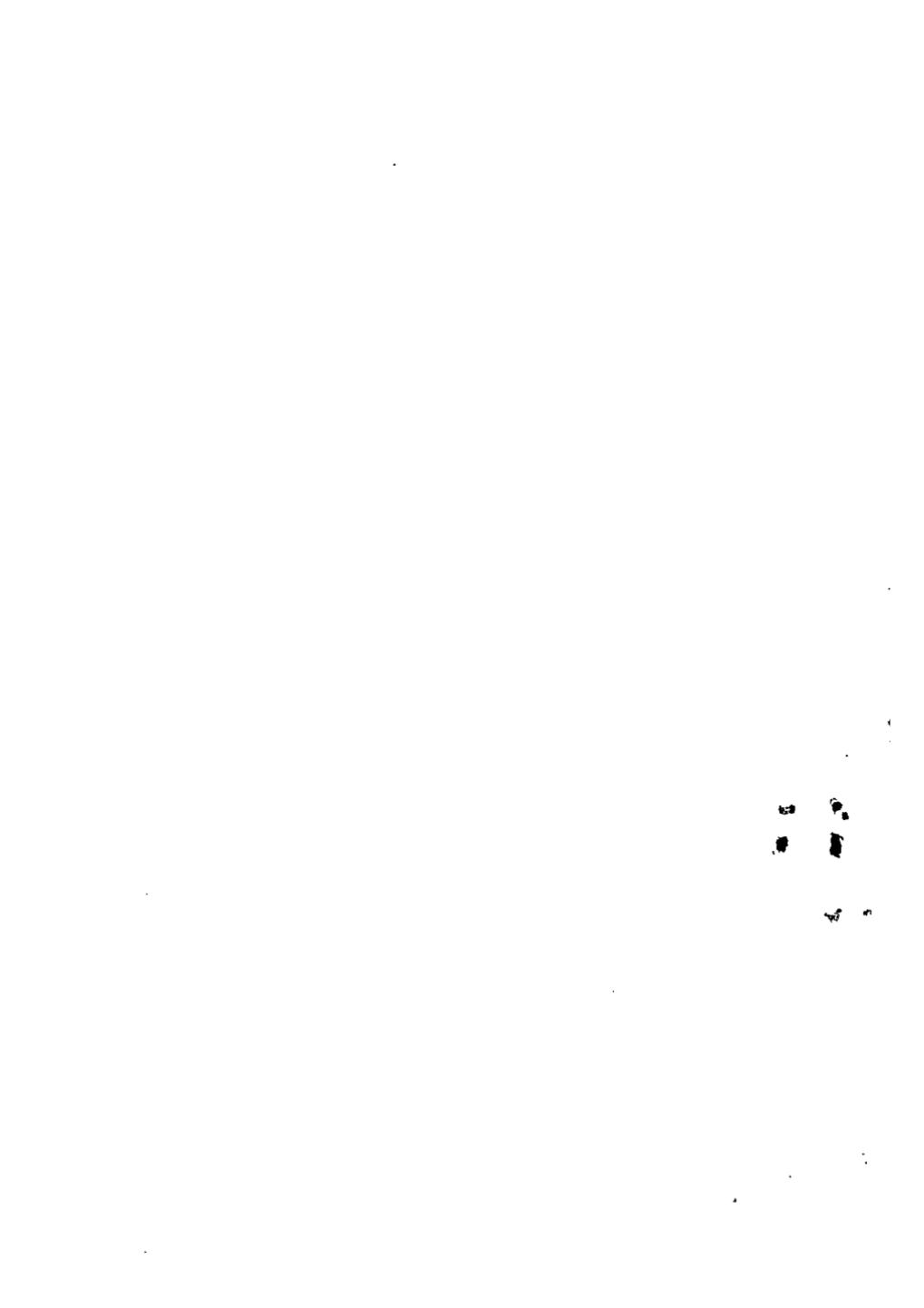
Обща мобилизация на превратаджийското правителство

Поведението, което засе югославското правителство и срѣбския народъ отъ 27 мартъ насамъ спрѣмо Германия и всички германци, показва, че тѣлкувателите на събитията въ Югославия сѫ имали право и че тѣхните желания и стремежи сѫ намѣрили благоприятна почва. Първата мѣрка на югославското правителство бѣше обявяването на обща мобилизация, единъ ясенъ бѣлегъ за нападателния духъ на господствуващата сега срѣбска военна клика. Представителите и наследниците на сѫщия зловещъ духъ, който въ 1914 година даде поводъ за обявяването на Свѣтовната

война, отново стана мъродавенъ въ Бълградъ. Нова Югославия възприе отъ стара Сърбия ролята на размирникъ. Както политическиятъ обратъ въ Югославия бъше ясно насоченъ срещу Тристанния пактъ, също така и общата мобилизация не можеше да биде нищо друго, освенъ обявяване борба срещу силите на осъта. Югославскиятъ министъръ-председателъ, генералъ Симовичъ, даде на италианския пълномощенъ министъръ въ Бълградъ да разбере това твърде ясно. Доколко генералъ Симовичъ се намираше вече въ противоположния лагеръ, това се вижда отъ единъ телефоненъ разговоръ между него и югославския пълномощенъ министъръ въ Вашингтонъ, презъ време на който разговоръ, станалъ тукъ известенъ, се е обсъждало доставянето на военни материали на Югославия отъ страна на Съединените Щати на основание на закона за подпомагането на Англия.

Че политиката на правителството на държавния превратъ намъри пъленъ отзукъ въ извѣстни срѣди на населението, за това свидетелствуваха редица нападения и изстѣплени, станали непосрѣдствено следъ държавния превратъ и които и до днесъ взимаха все по-голѣми размѣри. Връщайки се отъ тържествената църковна служба по случай коронясването на краля, германския пълномощенъ министъръ бъше предметъ на враждебни манифестации и сквернословия. Въ връзка съ тѣзи изтѣплени на уличната тълпа, помощника на германския воененъ аташе биде раненъ. Германското пътническо бюро въ Бълградъ биде нападнато отъ тълпата, която изпочути мебелировката му, като единъ портретъ на Фюрера и две знамена бъха разкъсани. Също и въ провинцията станаха инциденти въ различни села, при които германци трѣбаше да понесатъ тежки вреди. Германскиятъ пълномощенъ ми-

нистъръ направи оплаквания предъ югославското външно министерство въ връзка съ споменатите произшествия. Югославскиятъ учреждения признаха всички тия манифестации, малтретирания и издевателства и се задоводиха да изкажатъ своите съжаления. Съ това, обаче, не настъпи никаква промънна на положението. Отъ противогерманските агитации страдаха, не само германските поданици живули въ Бълградъ, но също така и германците селяни отъ Банатъ и Словения, сръщу които бъде насоченъ бъса на югославското население. На 29 Мартъ пристигнаха идещи отъ Банатъ въ Темешваръ първите германски бежанци, които разправяха за неизказаните жестокости; убийства и малтретирания същ били извършвани предъ очите на сръбските войници, а германската собственост изложена на грабежи и пожари. Въ областта Барания бъде запалено германското село Цеминакъ. Стрѣляше се срещу германските селяни изъ засада, когато те помагаха при загасяване на пожара и се мъчеха да спасятъ своя имотъ. Къщата на областния водачъ на швабско-германския културенъ съюзъ въ Фраубанатъ бъде нападната отъ тълпата. Въ многобройни селища германците бъха заплашвани съ убийства. Чу се викътъ за едно второ бромбергско кръвопролитие. Германското население въ Банатъ и въ Словения се опитваше да се спаси отъ този адъ чрезъ бъгство. Единъ безкраенъ потокъ отъ германски бъжанци гледа да се спаси. Предвидъ на безчинствата, на които властъта не иска или не може да сложи край, германското правителство се видѣ принудено да подкани свитите поданици да напуснатъ Югославия, за да не се излагатъ на по-нататъшни опасности. Ясно е, че и носи отговорността на тежките последици на това развитие.

Печатница Frickert & Co.
(vormals P. Stankiewicz' Buchdruckerei G. m. b. H.),
Berlin SW 11